

ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>. — Назва з екрана.

7. Звіздай О.В. Місцеві бюджети в умовах децентралізації [Текст] / О.В. Звіздай // Theory and Practice of Public Administration. — 2016. — №2(53). — С. 1-5.

В.В. Сліпенюк,
помічник судді Малиновського районного суду м. Одеси,
аспірант 1 року навчання
кафедри конституційного права та правосуддя,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, адвокат К.Ю. Кармазіна

НЕКОНСТИТУЦІЙНІСТЬ МОВНОГО ЗАКОНУ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Частиною 4 статті 10 Конституції України передбачено, що застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом [1]. Для реалізації даної норми 3 липня 2012 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про засади державної мовної політики» (далі — Закон), який в подальшому став предметом численних наукових та політичних дискусій та, як наслідок, 28 лютого 2018 року рішенням Конституційного Суду України був визнаний неконституційним. З огляду на вищезазначені події, стає актуальним дослідження питання щодо неконституційності вказаного Закону та подальшого правового регулювання в сфері мовної політики України.

Аналізованим в цій публікації Законом була передбачена можливість надання статусу регіональної мови у випадку, «якщо кількість осіб — носіїв регіональної мови, що проживають на території, на якій поширена ця мова, становить 10 відсотків і більше чисельності її населення» [3, ст. 7]. Як результат, російська мова була визнана регіональною в дев'яти східних областях, а угорська, молдавська та румунська мови отримали статус регіональних у деяких західних областях нашої держави.

Значний суспільний резонанс мовного питання в Україні після Революції Гідності зумовив голосування Верховної Ради України щодо скасування даного Закону. Однак прийнятий проект відповідної постанови не був підписаний головою Верховної Ради України, що й стало причиною звернення у 2014 році 57 народних депутатів

до Конституційного Суду України з конституційним поданням про визнання неконституційним Закону України «Про засади державної мовної політики». В результаті розгляду вищевказаного подання 28 лютого 2018 року на пленарному засіданні Великої палати Конституційного Суду України було ухвалено Рішення № 2-р/2018, яким вищезазначений Закон визнано неконституційним [4].

Так, в своєму рішенні Конституційний Суд України вказує на те, що процедура розгляду та ухвалення закону відбулася без підготовленого до другого читання проекту закону у вигляді порівняльної таблиці, а також висновку комітету щодо нього під час розгляду та ухвалення. Також, звернено увагу на те, що проект Закону включили до порядку денного без зазначення повної назви, реєстраційного номера, редакції та ініціаторів внесення, а під час його безпосереднього ухвалення народні депутати перебували у місцях, які унеможливають особисте голосування [4].

Слід звернути особливу увагу на те, що в конституційному поданні народних депутатів йшлося також про те, що положення мовного закону створюють передумови для домінування регіональних мов над державною. В поданні акцентувалася увага і на невідповідності Конституції України положень статей 7, 8, 11-15, 18, 25, 27 Закону.

Однак, Конституційний Суд України дійшов до висновку, що у разі порушення процедури прийняття нормативно-правового акту, його норми є нікчемними і розглядати їх на предмет конституційності є недоцільним. Таким чином закон було визнано неконституційним лише за формальними ознаками.

Крім того, як зазначив суддя Конституційного Суду України І.Д. Сліденко, дослідження конституційності матеріальних норм в даному випадку має значення виключно методично-доктринальне, тобто цим повинні займатися вчені [5].

На наше переконання, з метою усунення прогалин у правовому регулюванні мовної політики в нашій державі та припинення подальших політичних спекуляцій на мовному питанні парламент терміново повинен ухвалити новий закон про застосування мов в Україні. Але при цьому народним обранцям варто не просто суворо дотриматися процедури прийняття законів, а й не допустити прийняття чергового мовного закону-близнюка, що за змістом суперечитиме Основному Закону держави. Тож пропонуємо проаналізувати на предмет конституційності окремі положення Закону, що стосуються мови судочинства.

Неконституційний закон зазначав, що «судочинство в Україні у цивільних, господарських, адміністративних і кримінальних справах здійснюється державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, за згодою сторін суди можуть здійснювати

провадження цією регіональною мовою (мовами)» [3, ст. 14]. Дане положення, на наше переконання, було недалекоглядним, оскільки забезпечуючи права носіїв регіональної мови, створювало можливість обмежень прав інших осіб. Зокрема, законодавцем не було повністю враховані обставини використання мови під час апеляційного та касаційного оскарження судового рішення. Так, судді при розгляді апеляційної чи касаційної скарги географічно поза межами дії регіональної мови та не володіючи даною регіональною мовою, в деяких випадках були позбавлені можливості повного дослідження обставин справи, зокрема й звукозапису судових засідань (у випадку їх проведення регіональною мовою в суді першої інстанції).

Крім того, законом зазначалося, що «в межах території, на якій... поширена регіональна мова, держава гарантує можливість здійснювати судове провадження цією регіональною мовою (мовами). Необхідність забезпечення такої гарантії має враховуватися при доборі суддівських кадрів» [3, ст. 14]. Однак, відповідно до Конституції України [1, ст. 127] та Закону України «Про судоустрій та статус суддів» [2, ст. 69] на посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, добросовісним та володіє державною мовою. Таким чином, вимоги щодо володіння кандидатом на посаду судді регіональною мовою відверто суперечать нормам Основного Закону України та можуть бути розцінені як обмеження в доступі до професії судді за мовними ознаками.

Тож наявна на сьогодні правова прогалина в сфері регулювання мовних відносин є історичною можливістю парламентарів для створення нового нормативно-правового акту, який би захистив розвиток української мови, не обмежуючи при цьому можливість використання рідної мови нацменшинами в нашій державі, та який би відповідав Конституції України як з точки зору процедури ухвалення, так і з точки зору його змісту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року з наст. змінами // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. — 2016. — № 31. — Ст. 545.
3. Про засади державної мовної політики: Закон України від

3 липня 2012 року № 5029-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 23. — Ст. 218.

4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 57 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про засади державної мовної політики» від 28 лютого 2018 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-18>. — Назва з екрана.

5. Мовний закон міг бути скасований судом ще у 2014 році — суддя КСУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://language-policy.info/2018/03/movnyj-zakon-mih-buty-skasovanyj-sudom-sche-u-2014-rotsi-suddya-ksu/>. — Назва з екрана.

В.В. Тарапата,
студ. II курсу, спеціальність «Право»,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Науковий керівник: д.ю.н., проф. О.В. Прієшкіна

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСУ BREXIT

Події 2016 року, пов'язані з проведенням референдуму у Великій Британії щодо її виходу з Європейського Союзу, залишаються актуальними і досі як в політичній площині щодо подальшого існування єдиного європейського простору, так і в правовому полі щодо процедурних питань остаточного виходу цієї країни з ЄС, можливі наслідки для зміни законодавства обох сторін і т.д. По-перше слід відмітити, що хоч Великобританія і була членом ЄС протягом 43 років, але розмови щодо доцільності її членства у ЄС ведуться вже давно, так як протягом останніх десятиліть соціологи фіксують рівну кількість прихильників євроінтеграції та євро скептиків в цій країні. Останні вважають, що членство Великої Британії в ЄС негативно впливає на саму країну, так як необхідність узгодження національної політики з Брюсселем забирає частину національного суверенітету, а низькі темпи росту економіки Євросоюзу та європейська бюрократія затримують розвиток Великобританії. По-друге, актуальним залишається питання перехідного періоду для Brexit. Проблема полягає в тому, що це явище є безпрецедентним, тому точно передбачити наслідки Brexit неможливо. В науковій роботі зроблена спроба виокремити наслідки виходу Великобританії з ЄС як для неї самої, так і для Євросоюзу.